

Om lagen och dess förnämsta ändamål

Allt Guds ord är till sitt innehåll av tvenne slag, nämligen: lag och evangelium. Om vi rätt förstode dessa tvenne, så förstode vi, vad huvudsaken angår, allt Guds ord; ty det finnes intet ord, rörande Guds vilja och råd om vår salighet, som icke tillhör ett av dessa tvenne slag.

Till lagen hör allt det Guds ord, som lär, vad vi skola vara och göra, allt Guds ord, som kräver något av oss, vare sig inre egenskaper eller yttre gärningar; ty Guds lag kräver hela människan, även i det innersta i hennes väsende, hennes hjärta, tankar och begär. Därför säga budorden icke: Din hand, din fot, din tunga skall göra detta, skall underlåta detta, utan de säga: Du, du - d. ä. de talar till hela människan.

Tag till exempel blott första budet; huru kräver icke det »allt vårt hjärta och all vår själ och all vår kraft och allt vårt förstånd» (Luk. 10:27)! Betänk, vad det innefattar, att vi skola över allting frukta och älska Gud och sätta all tro och lit till honom! Att jag skall över allting frukta Gud, innebär, att jag icke får vara köttsligt säker, hård och liknöjd om Gud och min själ; icke vara lättsinnig nog att synda, utan så frukta för att göra Gud emot, att jag hellre lider allt, hellre lider döden, än jag skulle synda emot min Gud; att jag vakar och strider emot synden men med allvar, med nit och kraft; att jag icke den ena stunden vakar, beder och strider, och den andra stunden lättsinnigt följer frestelsen, utan att jag vakar, beder och strider alla stunder o. s. v.

Att jag skall över allting älska Gud, innebär, att jag icke får vara kallsinnig emot min Gud, icke trög och håglös till bönen och Guds ord, utan med den allra högsta lust och glädje umgås med Gud, att jag helst tänker på honom, helst talar om honom och av kärlek till honom gärna gör allt vad han bjuder, och gärna lider allt vad han tillstodjer övergå mig; ty allt sådant gör man för den, som man rätt älskar. Att sätta all tro och lit till honom fordrar en sann tro och förtröstan på honom, förbjuder all förtröstan på mig själv och allt skapat, förbjuder all förmäthenhet och egenkärlek, förbjuder ock all misströstan, otrossorg och tvivel. Korteligen, om du genomgår alla Guds bud, så kräva de icke en eller annan gärning, icke en eller annan lem, handen, foten eller tungan, utan de kräva hela människan; varför Kristus i Matt. 5: e kapitel förklarar, att den, som blott förtörnas på sin nästa, är inför Gud ansedd såsom en mördare; och den, som blott ser på en kvinna med oren begärelse, dömes av Gud lika med en horkarl.

Av allt detta finna vi, för det första, att Guds lag icke kräver blott gärningar, icke säger blott, vad och huru vi skola göra, utan att den framför allt kräver vårt *inre*, kräver ett gott inre tillstånd, goda inre egenskaper, och säger, vad och huru vi skola *vara*; att således även det Guds ord, som handlar om vår sinnesstämning och våra egenskaper, tillhör lagen; att t.ex. om jag straffas för kallsinnighet, hårdhet, lättsinnighet, högmot, egenkärlek, tröghet till ordet och bönen m.m., så bestraffas jag av lagen. Men icke nog härmed, vi finna ock, att just det inre, själva tillståndet, hjärtat, hågen och lusten är det första och förnämsta, som Gud framför allt annat kräver; att om jag lever än så fromt utvärtes, gör än så mycket gott och avhåller mig från allt ont, men därunder invärtes hyser tankar och begärelser, som strida däremot, begärelser till synden och olust till det goda, så är jag inför Gud ansedd och dömd lika med dem, som fräckt och grovt i gärning utöva samma synder; och således, att jag i sådant tillstånd, där jag gör det goda blott av tvång, för lagens hot eller löften, icke kan göra en enda gärning, som inför Gud är god.

Sådan är Gud, och sådan hans heliga lag; ty Guds lag är intet annat än Guds helighet, Guds natur och vilja uttryckta i ord. Sådan som han själv är, vill han, att ock vi skola vara; vad han själv älskar, det vill han, att ock vi skola älska; vad han själv hatar, det vill han, att ock vi skola hata; han kan icke vara nöjd därmed, att vi hata och förakta, vad han älskar; att vi älska, vad han hatar. Så litet som han själv kan förlikas och umgås med synden och djävulen, så litet kan han lida, att vi umgås med dem. Härav kommer det, att han ställer sig själv till exempel för oss och kräver, att vi skola vara heliga och fullkomliga, såsom han själv är; då han t.ex. säger: »I skolen vara heliga, ty jag, Herren eder Gud, är helig» (3 Mos. 19:2), och åter Kristus: »Varen fullkomliga, såsom eder himmelske Fader är fullkomlig» (Matt. 5:48).

Ack, de arma dårarna, som säga: »Gud kan icke fordra av oss mer, än vi förmå» – då hans ord tydligen äro dessa, som nyss anfördes! Och på det sättet, eller om Gud icke krävde mera av oss, än vi, fallna syndare, förmå, då skulle icke »var mun tillstoppas och all världen varda brottslig för Gud» (Rom. 3:19) – ja, då hade Kristus onödigt lidit döden för oss!

Nu något om lagens egentliga ändamål och mening, dess rätta och orätta bruk. Detta är huvudfrågan. Denna skulle upplösa tusende otrosknutar, om den med hörsamhet anammades. Men denna är ock den rätta strids- och provpunkten; ty här äro de rätta och falska kristna uti beständig skiljaktighet. Vad är då lagens egentliga mening, ändamål och ämbete vid en människas saliggörelse? Aposteln Paulus har bland sina många vittnesbörd därom även följande ord: »Men vi vet, att allt vad lagen säger, det talar han till dem, som hava lagen» – men till vad ändamål? Hör och märk! – på det »att var mun må tillstoppas, och all världen varda brottslig för Gud, emedan intet kött skall av lagens gärningar varda rättfärdigat inför honom; ty genom lagen kommer syndens kännedom» (Rom. 3:19–20).

Här fordras ingen slutkonst, utan blott att taga orden, som de lyda; ty det är aposteln göromål på detta ställe att säga ändamålet med lagen. Här är det då avgjort, att Guds mening och ändamål med sin heliga lag var, icke att världen skulle genom densamma varda för Gud from, rättfärdig och salig, utan – varda brottslig – att var och en mun skulle tillstoppas – därför att intet kött (ingen människa) kan av lagens gärningar varda rättfärdigat inför Gud; ty genom lagen kommer syndens kännedom. – Ännu ett ställe: *Men lagen kom också in* – just i det ändamålet – *att överträdelsen skulle överflöda; men varest synden överflödade, där överflödade nåden ännu mer* (Rom. 5:20).

Så tänkte icke jag, utan jag menade, att om jag blott allvarligt lade lagen på hjärtat, så skulle väl »en gång synden se sitt slut, i bättringselden brännas ut», så skulle jag väl en gång lära upphöra att synda. Jag menade, att lagen kom också in, på det att synden skulle övervinnas och utrotas; men nu säger aposteln Paulus, att lagen kom in, på det att överträdelsen skulle *överflöda*. – Men då måste väl detta »överträdelsens överflödande» endast beteckna syndakänslans, syndasorgens och ångertårarnas överflödande? icke att själva synden blir värre i mig, utan den måste väl genom budordet bliva mindre och mindre, och endast den fromma ångern bliva större? Så skulle man tycka; men se här, vad aposteln själv säger i ett följande kap. (Rom. 7:7–11): »Jag hade icke vetat av begärelsen, om icke lagen hade sagt: *Du skall icke begära*. Men synden tog anledning och verkade genom budordet i mig all begärelse; ty utan lag är synden död. Och jag levde en gång utan lag; men när budordet kom, levde synden upp; och jag vart död; och budordet, som var givet till liv, befanns vara mig till död. Ty synden tog anledning och förförde mig genom budordet och dödade mig genom det.

Här äro ju likväl orden ganska tydliga och avgörande, då aposteln uttryckligt säger, att »synden tager anledning och verkar genom själva budordet all begärelse – att »utan lag är synden död, d. ä. den inre begärelsen till det onda, den egentliga synden, är då mera stilla och dold, när den är fri och oförhindrad, än när lagen vill göra den motstånd; såsom dr Gezelius under det ordet: utan budordet var synden död, säger: »Eller: är synden död, i det hon icke rör sig så häftigt, icke heller strider så uppsåtligt och uppenbarligt emot Guds lag, icke heller låter så se sin kraft, då hon icke aktas för synd, som sedan hon erkännes.» – Detta går så till: när synden är fri och oförhindrad av lagen, ligger den onda begärelsen, den egentliga synden mera slumrande, mera duven och overksam på hjärtats djup, men just nu, när lagen kommer och vill göra henne motstånd, då reser sig den inre dolda ondskan till strid och blir då mera verksam och därigenom även uppenbar; likasom ett elakt barns ondska och svåra sinnelag just då uppröres och uppenbaras, när man förnekar det dess vilja; likasom en flod, just när man sätter en damm för densamma, höjer sig över bräddarna och överflödar. Så är det ock med synden och lagen.

Och att lagen skulle hava den kraften, att med sitt förbud även kunna hämma *begärelsen*, göra hjärtat, viljan och lusten god, är just vad aposteln här nekar, sägande, att begärelsen till det onda tvärt om dess mer uppväckes i hjärtat, ju mer lagen förbjuder den. Men nu vill Gud först och framför allt hava vårt inre gott och heligt, hava vår kärlek och lust till det goda, vilket är själva villkoret, livet och själen i en god gärning; ty där denna inre godhet saknas, nämligen lust och kärlek till det goda, där saknas, för Guds öga, allt gott; ty *Gud ser till hjärtat*. Och när nu detta inre har blivit värre, så har den egentliga synden blivit värre. Ty vad är det att offra blotta handen eller gärningen åt Gud, men själva hjärtat, viljan och lusten åt synden – vad är det annat, än att giva skalet åt Gud och själva kärnan åt synden, giva agnarna åt Gud, men själva säden åt synden, åt djävulen?

Men ännu mer: hertill kommer ock gemenligen, såsom en alldeles ny synd, som icke alls fanns till, förrän »budordet kom», att man ock blir bitter och ledsen på själva lagen, suckar över den goda, heliga tuktomästaren, såsom över en förtryckare, och således knorrar över Gud själv, som givit en sådan lag, så att det i hjärtat heter: Ack, om Gud icke hade givit oss en sådan lag! Varför skulle Gud förbjuda oss

det och det? Varför kunde vi icke fått vara fria? o. s. v. Detta är en onskans höjd, då man icke blott har begärelse till det onda, utan ock bitterhet emot Gud och hans heliga lag.

Men att allt detta verkligen händer, nämligen att synden så stiger i hjärtat, eftersom budordet vill hindra den, det lär varje uppriktig kristen av egen bitter erfarenhet besanna. Just när han genom Guds nåd hade blivit väckt ur syndasömn till djupaste bekymmer om sin frälsning och med största allvar företog sin bättring, när budordet som mest hotade, straffade, bjöd och förbjöd i hans inre, och han gjorde de varmaste och allvarligaste föresatser; just då blev han mera olycklig, än han någonsin varit; aldrig hade han förr varit så illa utsatt för synden som nu; aldrig hade den så gruvligt, våldsamt och ihärdigt rasat i hans kött med lustar och begärelser, som nu; aldrig hade han varit så jämmerligt svag och eländig som nu. Ja, då händer det ofta, att all den fromhet, på vilken han kanske i flera år med mycken omsorg och med många allvarliga föresatser arbetat, och såsom sin dyrbaraste egendom älskat och vårdat, nu ramlar – ramlar, liksom en av hö och strå på sanden uppförd damm emot syndens flod; hans rättfärdighet är förstörd; han syndar så, som han aldrig förr syndat; han kvider, han beder, han står upp, men faller igen; nu står han där själv blott såsom ett förskräckt och förtvivlat åsyna vittne till all den jämmerliga förstörelse, den ingen mänsklig kraft eller visdom, ja, icke ens Guds heliga lag kan hindra, emedan det just var den, som framkallade denna förstörelse.»

Vad skola vi då säga? Är lagen synd? Bort det! Men synden kände jag icke utan genom lagen; ty jag hade icke vetat av begärelsen, om icke lagen hade sagt: Du skall icke begära. Men synden tog anledning och verkade genom budordet i mig all begärelse; ty utan lag är synden död. – Alltså är visserligen lagen helig, och budordet heligt och rättfärdigt och gott. Har då det, som är gott, blivit mig till död? Bort det! Men *synden* har blivit det, på det att hon skulle visa sig vara synd, därigenom att hon med det, som var gott, verkade min död; på det att synden skulle bliva övermåttan syndig genom budordet. Ty vi veta, att lagen är andlig, men jag är köttslig, såld under synden. Ty jag vet icke, vad jag gör; ty vad jag vill, det gör jag icke, utan vad jag hatar, det gör jag» (Rom. 7:7-8, 12-15). Märk orden: »Jag är såld under synden; vad jag vill, det gör jag icke, utan vad jag hatar, det gör jag. »Det var just detta, man skulle lära. Och när man icke kan nog grundligt lära och tro detta genom ordet, som säger oss det förut, så måste man lära det genom den bedrövlige erfarenheten. Hade Petrus blott på Kristi ord lika grundligt trott sin svaghet, som han några timmar senare, då han hade fallit, förnekat och försvurit sin Herre och *gick ut och grät bitterligen*, erfor densamma, så hade han väl sluppit den bittra erfarenheten.

O, vad det vanligen står hårt, vad det kostar många bedrövlige erfarenheter, innan människan blir så avklädd och förödmjukad, så övertygad om sitt alldeles förtappade och fördömda tillstånd, att hon icke vidare vill försöka att ändå själv frälsa sig, eller åtminstone göra *något* därtill! Men så länge hon ännu har något oförsökt, något, som hon ännu måste själv bliva eller göra, så får icke Kristus bliva ensam hennes Frälsare; och så länge måste hon förbliva under lagens kval, ohulpen och olycklig, till dess hon utarbetad och utmattad, stupar under bördan, uppgiver hoppet på alla egna ansträngningar och faller såsom död för Jesu fötter. Då först varder det bättre med henne. Denna hälsosamma förtvivlan skulle dock mycket befordras och påskyndas, om hon en gång började rätt giva akt på sitt inre onda och besinna, att Gud ser till *hjärtat*, till tankar, håg och lust – besinna, att människan omöjligen kan kallas from, när endast handen eller gärningen tvingas till det goda av en främmande kraft, av lagen, under det människans förnämsta delar, hjärta, håg och lust, äro tillgivna synden, och hon till och med är förbittrad på tvånget, på lagen, på Gud – och åtminstone *detta* onda kan lagen icke borttaga, utan hellre uppväcka.

Besinnade hon detta, så skulle hon snart förtvivla på lagen, på sig själv; giva alltsammans förlorat, som är eller kan komma i och av henne; giva sig hel och hållen under Guds dom. Detta heter då, att *munnen blivit tillstoppad och människan brottslig för Gud*. Och det var i synnerhet därtill, som lagen var given. Då vill Gud icke hava något mer av syndaren, än att han nu, så förtappad och fördömd han är, låter blott skänka sig nåd som idel nåd av Kristi fullhet, att han tror och emottager förlossningen i Kristus Jesus, och allt är på stunden botat, allt är väl.

Så sannas då skriftens ord: *Lagen kom också in, på det att överträdelsen skulle överflöda; men varest synden överflödade, där överflödade nåden ännu mer. Sålunda har lagen blivit vår tuktomästare till Kristus, på det att vi skulle varda rättfärdiggjorda av tro* (Gal 3:24).

Ty Kristus är lagens ände till rättfärdighet för var och en, som tror (Rom. 10:4).

Ty det, som lagen icke kunde åstadkomma, i det han var försvagad av köttet, det gjorde Gud, då han

sände sin Son i syndigt köttets liknelse o. s. v. (Rom. 8:3).

Kristus har friköpt oss från lagens förbannelse, då han vart en förbannelse för oss; ty det är skrivet: Förbannad är var och en, som hänger på trä (Gal. 3:13).

Sådant var nu lagens största och förnämsta ändamål. Utom detta har ock lagen den goda verkan, att många eljest ogudaktiga människor av fruktan för straff hållas i tygeln och icke, såsom vilda djur, förstöra allmän trygghet och mänsklig ordning; samt äntligen, att de trogna, de frigjorda och villiga nådebarnen hava i lagen en god och kär vägvisare eller hellre en god och pålitlig vägkarta, en klar och säker ritning till det andliga hus, som bygges av tron och kärleken i deras hjärtan. Men dessa lagens ämbeten skulle vi icke avhandla denna gång.

Sedan vi nu förnummit lagens förnämsta ändamål, skola vi ock lätt inse, vad som är dess rätta eller orätta bruk. Lagen var given, *på det var mun skulle tillstoppas, och all världen varda brottslig för Gud*; likväl finns det otaliga människor mitt i kristenheten, som taga lagen till sin *salighetsväg*, söka genom lagen varda rättfärdiga och saliga. Se här det första, största och allmännaste missbruket av lagen. Härav uppkomma tvenne slags olyckliga själar: först grövre och finare fariséer, vilka, när de öva några yttre eller inre lagens gärningar, inbilla sig, att de äro kristna, fromma och rättfärdiga. Nog veta de, att »fariséerna» icke voro kristna; nog tro de vad Paulus lär, att ingen kan av lagens gärningar varda rättfärdigad; icke är det deras mening att vara av den vägen; men det har för dem tillgått på följande enkla sätt: De hava blivit väckta från den vanliga, ytliga, lösliga världsyran, till att söka sin frälsning; de hava företagit sig sin bättring, att läsa Guds ord, bedja, fly världen och synden, göra det goda – vilket allt i Guds ord tydligen fordras – och de hava härutinnan så lyckats (för vilket de vilja tacka endast Gud, Luk. 18:11), att de ock häruti fått frid.

Dessa, som sålunda blivit bättre och bättre, som så olyckligen lyckats, att de i sin bättring fått tröst och frid, hava kommit därtill på åtskilliga sätt: först voro de kanske aldrig rätt uppväckta, utan hellre blott *övertygade*, överbevisade, att den vanliga breda världsvägen icke drager till livet; de beträdde därför en annan och slöto snart, att när nu de vandrade en annan väg, än världen, skulle ock allt vara väl beställt. De bortlade åtskilliga av världens synder och antogo åtskilliga de kristnas bruk och seder, men kunde aldrig höra eller förnimma den viktiga omständigheten, att *Gud ser till hjärtat*, kräver håg och lust till det goda; icke heller förstodo de sig på eller bekymrade sig om, vad *nyfödelse* vill säga, utan åtnöjde sig med den nämnda tilltagande förbättringen och fromheten; och när denna någon gång icke var dem alldeles till nöjes, utan de felade, så hava de genast tänkt: »De kristna hava ock brister, men Gud är ju nådig» – likasom om också de tillhört dem, som »icke äro under lagen, utan under nåden.»

Därjämte pläga de ock pruta och jämkas med lagen och säga: »Det och det *kan* ingen människa fullgöra; därför kan Gud icke heller hava fordrat det» – och så uppgöra de själva sin väg och sätta målet för helighet så lagom högt, att de icke behöva varda brottsliga för Gud. Hava de ock förstått, att lagens högsta ändamål är att verka syndakännedom, ånger, förkrosselse, så hava de ock menat sig hava detta, när de känt *samvetsqual över en och annan synd* – vilken syndakännedom även Kain hade – men varunder de dock alltid haft kvar en och annan bättre sida, t.ex. en bättre vilja, ett gott hjärta m.m. och således aldrig till *hela sitt väsende* varit under Guds vrede och dom. Detta är huvudsaken i en falsk bättring, – det är omöjligt att uppräknas alla särskilda sätt och vägar; men i korthet sagt: när de aldrig helt förlorat det gamla hoppet på Guds nåd, aldrig blivit olyckliga på sin bättring och fördömda till sitt hela väsende, inneslutna under Guds dom, så har alltid huvudsaken i en rätt bättring fattats.

Låt oss höra, vad Luther, i en predikan på tredjedag Påsk, därom säger:

»Först heter *en rätt ånger eller ruelse* i skriften ingen sådan vår egen självgjorda tanke, som man kallat *contritio och attritio, hel och halv ånger*; utan när samvetet verkligen begynner att gnaga och kvälja dig, och hjärtat med allvar fruktar för Guds vrede och dom, icke allenast för de uppenbara grova syndernas skull, utan ock för *de starka band*, som du ser och känner hos dig, nämligen idel otro, förakt och olydnad emot Gud, och som Paulus säger, *en fiendskap emot Gud i ditt kött och blod, samt allehanda onda lustar och begärelser*, varmed du har dragit över dig och förtjänt Guds vrede, så att du i evighet borde kastas ifrån hans ansikte och brinna i helvetets eld. Denna ruelse och ånger går alltså icke styckevis över somliga gärningar, som du uppenbarligen har begått emot de tio budorden – varunder man gör skillnad på sina gärningar, på det man lika fullt måtte finna något gott hos sig – utan den går över hela din person och allt ditt leverne och väsende, ja, över hela din natur och visar dig, att du ligger under Guds vrede

och är fördömd till helvetet. – Ty ehuru väl det kan börja med ånger över en enda synd, såsom när David blev straffad för hor och mord, så går det sedermera över hela ditt leverne och kastar dig på en gång, såsom med ett åkslag av himmelen, hel och hållen under Guds vrede och säger dig, att du är ett helvetesbarn, då ditt hjärta så förskräckes, att hela världen blir dig för trång.

Det andra slaget av dem, som göra lagen till salighetsväg, som söka i lagen sin rättfärdighet, äro dessa städse förtvinande och olyckliga själar, som beständigt se, att ännu något felas uti deras bättring, men fortfara dock att hoppas, att de genom fortsatt trägen bön och kamp och strid med tiden skola vinna – vinna över sitt onda – och *så* och *då* få tillägna sig nåden i Kristus. Dessa äro icke så oupplysta, att de mena sig genom lagens gärningar (varmed de mena yttre gärningar) varda rättfärdigade; »men», tänka de, »hjärtat, hjärtat fordrar Herren, *kärleken, ångern, bönen, ödmjukheten* – se, dessa äro de offer, som behaga Gud»; och så söka de genom dessa inre och andligare lagens gärningar varda täcka för Gud; men vilja alls icke förstå, att detta skall heta: »söka varda rättfärdigad av lagen», utan de mena, att det endast är »en rätt bättring», den Gud uttryckligen kräver; och sålunda har egenrättfärdighetens smitta endast lagt sig på de inre delarna, varav en ännu djupare och pinsammare sjukdom uppkommit.»

Men vad! Har då icke Gud fordrat detta *inre*, fordrat bättring, ånger, kärlek, bön?» Svar: Har han icke även fordrat de *yttre* gärningarna? Därom är icke fråga. Det är tvärt om redan tydligt visat, att Gud i sitt heliga ord först och framför allt fordrar detta *inre*, som just är huvudsaken i lagens bud, synnerligen första budet; men felet består däruti, att man söker genom dessa yttre eller inre lagens gärningar *varda rättfärdigad*, att man gör dem till *salighetsväg*; och fast man icke tror och märker det själv, är detta likväl onekligen på färde, när det i hjärtat heter: »Blott jag kunde rätt ångra, rätt bedja, rätt älska; blott jag icke vore så kall, så hård, så livlös, så skulle jag tro, att Gud vore mig nådig» o. s. v.

Så stretar och strider det arma hjärtat emot Herren och hans ändamål. Guds mening var, att du skulle *varda brottslig* på alla lagens krav, i synnerhet på *dessa inre* – ty de yttre kan man hellre fullgöra – men du åter vill på dessa inre bli täckt för Gud. Detta är då orsaken, att du aldrig får frid, aldrig riktig frid, aldrig viss och klar sak med Gud, utan slites och kastas av och an; ty du vill icke låta *allt, allt* vad är eller varda kan i dig, vara fördömt och förlorat, utan du vill nödvändigt vinna i ditt strävande med lagen; men på den vägen går det icke; nej, »var mun *skall tillstoppas*, och all världen *skall varda brottslig* för Gud»; eljest får icke Kristus bli *ensam* Frälsare och helt förtappade syndares Frälsare; och eljest har Kristus fåfängt *dött* (Gal. 2:21).

Men se här ännu ett nytt misstag om lagen och dess förmåga. Utom dessa, som söka varda rättfärdigade genom lagen, finnas andra, som söka varda *heliga* genom lagen. Huru ofta får man icke höra en eljest upplyst kristen med dystert och olyckligt sinne sucka: Ack! nog vet jag, att intet kött kan av lagen varda rättfärdigat för Gud, att Kristus allena är Herren vår rättfärdighet, att vi varda rättfärdigade utan förskyllan, av Guds nåd genom återlösningen i Kristus Jesus; men – det står likväl uttryckligen i ordet, att Kristus »har blivit för oss icke blott till rättfärdighet, utan ock till helgelse! » att »utan helgelse får ingen se Herren! »Jag, arma människa, kan ju aldrig rätt allvarligen lägga lagen på hjärtat till helgelse, utan är så vårdslös och trög! O, om blott lagens hammare en gång rätt kraftigt sönderkrossade mitt hårda, syndiga hjärta; om jag blott en gång kunde rätt djupt känna syndens bitterhet, så skulle jag väl ock lära att vakta mig för synden! o. s. v. Detta är intet annat, än endast en ny gestalt av den gamla, djupa, oändliga inbillningen om den förmåga, som nödvändigt måste ligga i oss, blott den av lagens bud framdrives.

Men märk, vilken förvirring där är i denna bedrövade själs sinne, när hon på samma gång erinrar om det tankvärda språket, att Kristus är gjord för oss av Gud både till rättfärdighet och till helgelse (1 Kor. 1:30), och på samma gång med djupt allvar tänker, suckar och klagar, att bristen på helgelse kommer av brist på lagens hotande och fördömande känsla, och menar, att denna lagkänsla skulle avhjälpa bristen; ja, att man icke borde tro så mycket på Kristus, utan hellre försänkas i mera bävan och syndakval, för att varda helig! Kära människa, giv dock akt på de heliga orden och märk, huru de lyda! Det står ju icke, att lagen, utan att Kristus är gjord för oss av Gud till rättfärdighet och till helgelse! Men icke är Kristus detsamma som lagen, »lagens hammare», dess hot och domar! – Men att Kristus varder oss till helgelse, såsom han är oss av Gud därtill gjord, sker på det sättet, att vi genom tron på honom och hans rättfärdighet (märk!) frigöras ifrån lagen, dess domar och kval i samvetet, få frid med Gud genom syndernas förlåtelse och i denna trons frid och salighet få ett gott barnahjärta till Gud, med lust och håg

att vara honom till behag. Nu gör jag det goda, alldeles icke nödgad och driven av lagens krav, domar och hotelser, eller av den fördömande syndakänslan, utan på det sätt, som Gud vill hava det, nämligen av fri lust och kärlek till Gud och hans vilja.

Se, sådant verkar Kristus, då han »bor genom tron i våra hjärtan»; ty Kristus var gjord för oss av Gud både till rättfärdighet och till helgelse; men sådant verkar aldrig lagen, den var icke heller därtill given, utan hade helt andra ändamål, nämligen att uppröra och uppenbara synden (Rom. 7:7–11), att synden skulle överflöda (5:20) och varda övermåttan syndig (7:13), att var mun skulle tillstoppas, och all världen varda brottslig för Gud (3:19); och den kallas därför en bokstav, som dödar, och ett fördömsens ämbete (2 Kor. 3), ett trälomsök (Gal. 5:1) och en tuktomästare till Kristus (3:24). Se, till sådant kan lagen tjäna; men vad som egentligen tillhör helgelsen, själva livet, hågen och kraften till det goda, det kan han aldrig giva eller verka, det har han ock aldrig lovat, det tillhör icke hans ämbete; ty »om en lag hade blivit given, som kunde göra levande, så vore rättfärdigheten verkligen av lagen» (Gal. 3:21).

Det är, tyvärr i sig självt sant, vad som torde hava förvillat dig, att det finnes ett slags troshjältar vilka ännu borde till själva samvetet angripas av lagen, uppväckas och krossas - dessa starka, modiga eller lättsinniga nådens och evangelii missbrukare, som aldrig bekymras över några fel och synder utan under åberopande av evangelisk frihet hylla och försvara *köttets frihet*, friheten att leva efter världens och sinnenas behag, havande en stark tro, som aldrig störes, men en tro, som aldrig verkar något, utan de äro ännu alltid obrutna, säkra, självbelåtna och i vissa skötesynder fria och nöjda. Dessas tro förkastar ordet och lär, att den är en *död tro*, att de behövde ännu uppväckas, att lagen icke ännu har gjort sitt verk hos dem, förödmjukat och fördömt dem.

För det andra är det ock sant, att även de troende kristna hava stor nytta av lagen; ja, den gör dem åtskilliga rätt stora tjänster, men (märk) allenast icke den, som du väntar av honom, nämligen att du skulle genom lagens domar och förskräckelser i samvetet lära vakta dig för synden och på det sättet komma till mer helgelse. Nej, sådant var aldrig lagens verk, när man talar om verklig *helgelse*, utan tvärt om plägar den föröka det *inre* onda, såsom redan är visat. Men att en troende kristen till sin nytta använder lagen, samt på vilka *sätt* och *tider* detta sker, därom är i synnerhet följande att märka: en kristen använder lagen då allra bäst, när han är i *samvetet* allra mest *fri från lagen*, dess domar, hot och förskräckande; allra mest viss och glad i tron och allra mest håller Kristi rättfärdighet för tillräcklig för Gud; ty då är hans hjärta mest varmt, barnsligt, tacksamt och till all Guds vilja villigt; då tänker han i renaste avsikt på, huru han skall göra sin Gud till behag, och då är lagen en kär vägledare; den varken driver honom med hot och tvång eller meddelar honom *kraft*, utan den tjänar honom blott så, som ritningen till ett hus tjänar byggmästaren.

För det andra: en troende kristen använder lagen då allra bäst, när han lägger den på köttet och levernet, icke på samvetet, icke på den frågan, huru han står inför Gud. Han säger då till lagen, såsom Luther plägar uttrycka sig: »Då det gäller mitt leverne, eller huru jag skall vara och göra, då vill jag gärna höra och lyda dina bud; men vill du tränga dig in i samvetet, eller i den frågan, huru jag står hos Gud, då vill jag icke veta av dig; ty det är i alla fall förut avgjort, att jag inför lagen kommer på skam och blir fördömd; utan för att bestå inför Gud, behöver och har jag en annans rättfärdighet. Men se, jag måste ju alltid någonting göra och vara, och däruti vill jag gärna rådfråga och följa dig. Därjämte har jag ett svårstyrt kreatur, ett argt och illfundigt hjärta, ett till allt gott obenäget och trögt kött, som städse strider emot anden; hjälp mig emot detta, var mig ett betsel och en piska på köttet» o. s. v. Se, genom sådant lagens bruk hålles en kristen alltid vaken ock sysselsatt, blir ock beständigt fattig och nådehungrig, och som sådan alltid i behov av Frälsaren – ja, av evangelium, av bönen, av nådebordet m.m. Sådant är då ett gott och rätt användande av lagen.

Men tänk, vad helt annat det är, när en arm själ, som stöter sig på sitt eget leverne och bekymras över sin skröpliga helgelse, suckar och tänker: »Om jag blott kunde rätt lägga lagen på samvetet, kunde rätt få känna syndens bitterhet, så skulle jag väl en gång lära att vakta mig för henne. »Detta är villfarelse i alla avseenden; ty det är endast på detta sätt, som lagen icke tjänar. Hade du varit självföfnöjd, fri och säker, så kunde den möjligtvis hava tjänat dig till förödmjukelse; och hade du varit i tron frigjord och glad, så hade den tjänat till köttets och levernets rättesnöre – samt alltid till förödmjukelse – men att med sina domar i samvetet hämma synden och befordra helgelsen, nämligen kärlek, lust och kraft till det goda, en fri och villig efterlevnad av Guds bud – det var ett verk, som lagen aldrig kunde åstadkomma;

utan tvärt om, såsom redan är visat, uppväcker och förökar den endast syndens begärelse och kraft och gör hela människan blott mera svag och syndig.

Det är således icke *tron på Kristus*, som gör dig ogudaktig utan det är *bristen på tro*, det är ditt hemliga lagsinne, som ännu »kommer vrede åstad», kommer synden att uppröras; ty även om du en gång kommit till tron, vill likväl lagen beständigt intränga i samvetet; där rumorar och klagar den över dina brister och orenheter, gör dig nedslagen och dyster, utdriver tron och friden i Kristus – och strax har han åter sin gamla art och kraft, att reta och uppväcka synden. Eller erfor du icke själv, när du kom till tron – så vida du någon gång varit i tron frigjord och salig – erfor du icke, att du då blev en ny människa, villig och skicklig att göra din nådige Faders vilja, så att du med lust och kraft förbannade dina förr käraste och mäktigaste synder, sprang lös ur deras bojor och nu med lust och lätthet gjorde vad förr var svårt, ja, omöjligt? Samma kraft har ännu alltid samma tro. Men vad utträttade åter lagen, då den som kraftigast krossade och brände i ditt hjärta? Var det icke då, som du blev värre svag och syndig, än du någonsin varit? Var det icke då, som synden »tog anledning och verkade genom budordet all begärelse», ja, som »synden överflödade»? Men samma kraft och verkan, som den då hade, har den ännu alltid, så snart den kommer in i samvetet och utdriver tron, barnaförtröstan och friden i Kristus.

Därför,

*Vad hjälpa samvetsplågor,
Samt luttringseldars lågor,
Att dämpa syndens vågor?
Förutan tron är bättring all
Ett hårt, men kärnlöst skal.
Vårt hjärta är väl ringa,
Dock står det ej att tvinga Och under lydnad bringa,
Fast hela jordens tyngd också Man lade däruppå.
Fast Moses med sin hammar'
Det stundom slår och kramar,
Dock förrän han väl slutat har,
Så är det, som det var.*

Har du aldrig förstått och betänkt lärdomen av den betydelsefulla berättelse, som läses i 2 Mos. 19 kapitel? Gud utgav sin heliga lag på Sinai berg under förskräcklig ståt, dunder och blix, »och en tung molnsky kom över berget och ett mycket starkt basunljud hördes - - och hela berget bävade storligen, och basunljudet blev allt starkare och starkare». Under sådana förskräckande och majestätiska tecken av det nit, Gud hade om sina ords efterlevnad, utlade han sin heliga lag; och det första och största budet var: »Du skall inga andra gudar hava jämte mig. Du skall icke göra dig något beläte» (kap. 20:3-4). Detta bud upprepade han åter (v. 23): »Gudar av silver eller guld skolen I icke göra åt eder.» – »Och allt folket förnam dundret och eldslågorna och basunljudet och röken från berget; och när folket förnam detta, bävade de och höllo sig på avstånd» (v. 18). Nu var visst folket förskräckt av lagen, därpå felades icke; men vad läsa vi i 32 kap.? Moses hann icke ned från berget, förrän folket lät göra en guldkalv och utropade den för sin gud.

Så litet förmådde lagen och förskräckelsen vid själva Sinai bergs fot att helga hjärtat, eller blott avhålla syndens utbrott – likasom till ett evärdeligt minnestecken, att *ingen lag var given, som kunde göra levande*. De bittraste syndakval och de grövsta syndautbrott äro ofta förenade i en ömklig växling; så att det går denna väg: synda, förskräckas, synda igen, åter förskräckas, därpå åter synda och nu igen förskräckas, gråta och ängslas, men strax därpå åter synda o. s. v. Så går det till under Sinai berg. Så litet förmår lagens hammare, lagens hot och förskräckande att tvinga människohjärtat till helgelse.

Men är det icke därmed nog, att lagen icke kunde förmå med sitt hot och förskräckande själv verka helighet. Aposteln går så långt, att han lär, det vi måste till och med först vara i samvetet fria från lagen, ja, döda från lagen, innan vi äro skickliga till sann helgelse. I Rom. 7:4 säger han: »Så haven ock I, mina bröder, blivit dödade från lagen genom Kristi kropp för att tillhöra en annan, nämligen honom, som är uppstånden från de döda, på det att vi må bära frukt åt Gud. »Och i kap. 6:14: »Ty synden skall icke råda över eder, ty I ären icke under lagen, utan under nåden. »Och i Gal. 2:19: »Jag har genom lagen dött bort från lagen för att leva för Gud.»

Märk sådana ord: Här säger aposteln, att vi hava därför blivit dödade (skilda) från lagen, på det att vi må bära frukt åt Gud, på det att vi må leva för Gud, att synden därför icke skall vara väldig över oss, efter vi icke äro under lagen, utan under nåden – således, att vi icke kunna förr bära frukt åt Gud, icke förr leva för Gud, än vi blivit dödade ifrån lagen. Det tänkte icke jag, utan jag menade: blott jag kunde rätt lägga lagen på samvetet, så skulle jag leva för Gud. Här (i Rom. 7) säger aposteln, att jag måste först vara så fri från lagen, som en kvinna är fri från sin man, när han är död (v. 1-4), innan jag kan leva för Gud – visande strax nedanför (v. 7-19) orsaken, nämligen att så länge lagen, dess bud och hotelser, regera i samvetet, och icke nåden, tron och den villiga, glada barnaandan, så blir synden endast uppväckt till mera begärelse, kraft och verksamhet.

Och dessutom, om jag ock då gör några yttre gärningar efter lagens bokstav, så gör jag dem icke åt Gud, d. ä. för den gode Gudens skull, av kärlek, lust och håg till hans vilja, utan jag gör det åt lagen, d. ä. för dess bud, hot och löfte; så att det med rätta kallas, icke mina gärningar, utan lagens gärningar (Gal. 3:10), emedan man har lagen att tacka för att jag gjorde dem. Och icke är sådant någon helgelse; ty till helgelse fordras allra först hjärtats helighet, dess fria håg och lust till det goda. Men sådant uppkommer endast genom tron, när jag får den stora glädjen att vara fri från alla mina synders dom, i Kristus rättfärdig och salig, korteligen fri från lagen. Sådant har ock Kristus lärt oss, när han sade: »Förbliven i mig och jag i eder. Såsom grenen icke kan bära frukt av sig själv, med mindre han förbliver i vinträdet, så icke heller I, med mindre I förbliven i mig. Jag är vinträdet, I ären grenarna; den som förbliver i mig, och jag i honom, han bär mycken frukt; ty mig förutan kunnen I intet göra» (Joh. 15:4-5). Och sådan var betydelsen av Pauli ord, att Kristus »är gjord för oss av Gud både till rättfärdighet och till helgelse.» (Gamla övers. Karl XII)

– C-O Rosenius

(Fjärde årgången, år 1845)

© Pietisten 2019

Texterna får användas fritt, helt eller delvis, digitalt eller analogt, kopierat eller tryckt om ditt syfte är att främja Kristi rikes tillväxt.

www.pietisten.com